

Sp. zn. 10/2023/SZD/LK
Č. j. KVOP-25292/2023
Datum 7. července 2023

Georges Ravarani
Předseda páté sekce
Evropský soud pro lidská práva
Rada Evropy
67075 Strasbourg Cedex
France

**Stížnost č. 37614/22 S. proti České republice:
Vyjádření veřejného ochránce práv jako třetí strany**

Vážený pane předsedo,

děkuji Vám za svolení předložit ve výše uvedené věci vyjádření jako třetí strana. V tomto podání bych Soudu rád sdělil své poznatky o situaci dětí s postižením v českém školství před rokem 2016¹ (tj. v době, kdy se odehrál případ stěžovatelů). S ohledem na otázky, které Soud položil účastníkům řízení (zejména otázku 1 týkající se diskriminace a přiměřených opatření), se domnívám, že znalost tehdejšího právního a společenského kontextu by v projednávané věci mohla být pro Soud užitečná.

Veřejný ochránce práv jako třetí strana

1. Na úvod mi dovoluji zrekapitulovat, že toto vyjádření předkládám z pozice veřejného ochránce práv (ombudsmana), tedy nezávislé a nestranné instituce fungující v České republice. Ochránce především provádí na základě podnětů jednotlivců nebo z vlastní iniciativy šetření s cílem ochrany osob před protiprávním nebo nesprávným jednáním úřadů a dalších institucí. Působí však i v dalších oblastech. Jakožto národní orgán pro rovné zacházení (equality body) se zabývá ochranou před diskriminací a poskytuje obětem diskriminace metodickou pomoc. Dále ochránce monitoruje naplňování Úmluvy OSN o právech osob se zdravotním postižením. Přestože v České republice doposud nebyla vytvořena národní lidskoprávní instituce (NHRI) s akreditovaným statutem v souladu s tzv. Pařížskými principy, ombudsman svou dosavadní činností a nastíněným institucionálním vývojem do určité míry tuto roli – podobně jako je tomu i v některých jiných členských státech Rady Evropy – fakticky plní.

2. Při své činnosti se tedy ochránce pravidelně setkává i s otázkami vzdělávání dětí s postižením. Jejich individuálním případům se může věnovat v rámci šetření

---

¹ K 1. 9. 2016 nabyla účinnosti tzv. inkluzivní novela zákona č. 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (školský zákon), která systém významně změnila.

postupu státních orgánů (zejména České školní inspekce, krajských úřadů a Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy) či při posuzování námitky diskriminace v oblasti vzdělávání.

3. Případem stěžovatelů se ochránce v minulosti zabýval několikrát. Nejdříve moje předchůdkyně posuzovala námitku diskriminace z důvodu postižení v oblasti vzdělávání² a já jsem následně stěžovatelům poskytoval metodickou pomoc před podáním dovolání v téže věci.³ Kromě toho se tehdejší ochránkyně v další věci zabývala také možnou diskriminací stěžovatelky v pracovněprávní oblasti.⁴

4. Mým cílem nicméně není podpora žádného z účastníků řízení a ve vyjádření se nevěnuji přijatelnosti a meritů stížnosti. Zaměřuji se naopak na obecnější související otázky. K podání vyjádření jsem se rozhodl především proto, že jsme se setkali s více podobnými případy, z nichž je patrné, že poskytování podpurných opatření pro děti se speciálními vzdělávacími potřebami před rokem 2016 vykazovalo systémové nedostatky.

Relevantní právní úprava

5. Nejdříve stručně představím relevantní právní úpravu účinnou před rokem 2016.⁵ Dle Listiny základních práv a svobod, která je součástí českého ústavního pořádku, má každý bez rozdílu právo na vzdělání,⁶ přičemž vzdělání na základních a středních školách je pro občany bezplatné.⁷ Podmínky základního vzdělávání pak upravuje školský zákon, který stojí mimo jiné na zásadě rovného přístupu ke vzdělávání bez jakékoli diskriminace z důvodu zdravotního stavu a na zásadě zohledňování vzdělávacích potřeb jednotlivce.⁸

---

² Zpráva veřejného ochránce práv ze dne 3. 7. 2014, sp. zn. 49/2013/DIS, dostupná v češtině z: <https://eso.ochrance.cz/Nalezene/Edit/2014>

³ Dopis veřejného ochránce práv ze dne 2. 2. 2021, sp. zn. 7462/2020/VOP, dostupný v češtině z: <https://eso.ochrance.cz/Nalezene/Edit/8912>

⁴ Zpráva veřejného ochránce práv ze dne 5. 2. 2016, sp. zn. 48/2013/DIS, dostupná v češtině z: <https://eso.ochrance.cz/Nalezene/Edit/3692>

⁵ Pokud není uvedeno jinak, odkazuji na právní úpravu účinnou do 31. 8. 2016. Jestliže se konkrétní ustanovení od jeho přijetí do roku 2016 měnilo, odkazuji na znění účinné ve školním roce 2011/2012, kdy se odehrál případ stěžovatelů.

⁶ Čl. 33 odst. 1 ve spojení s čl. 3 odst. 1 Listiny základních práv a svobod.

⁷ Čl. 33 odst. 2 Listiny základních práv a svobod.

⁸ § 2 odst. 1 písm. a) a b) zákona č. 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (školský zákon).

6. Žáci se speciálními vzdělávacími potřebami (zahrnující žáky se zdravotním postižením⁹) měli dle školského zákona právo na vzdělávání, jehož obsah, formy a metody odpovídají jejich vzdělávacím potřebám a možnostem, na vytvoření nezbytných podmínek, které vzdělávání umožní, a na poradenskou pomoc.¹⁰ K tomuto účelu sloužila především tzv. podpůrná opatření, mezi něž patří například asistenti pedagoga či individuální vzdělávací plány.¹¹ Speciální vzdělávací potřeby žáků zjišťovala školská poradenská zařízení, tj. diagnostická a poradenská zařízení poskytující odborné speciálně pedagogické a pedagogicko-psychologické služby.¹²

7. Žáky s postižením chrání rovněž antidiskriminační zákon, podle něž i odmítnutí nebo opomenutí přijmout tzv. přiměřená opatření, aby mohl člověk s postižením využít služeb určených veřejnosti,¹³ včetně vzdělávání,¹⁴ může představovat nepřímou diskriminaci. Povinnosti přijmout přiměřené opatření se povinné subjekty mohou zprostit, pouze pokud by pro ně takové opatření představovalo nepřiměřené zatížení.¹⁵

8. Ačkoli podpůrná opatření podle školského zákona a přiměřená opatření podle antidiskriminačního zákona nelze zaměňovat, úzce spolu souvisí. Kategorie přiměřených opatření je širší a zahrnuje nejrůznější materiální i nemateriální úpravy, které mají pomoci žákům s postižením ve vzdělávání. Dle mého názoru okruh přiměřených opatření zahrnuje i podpůrná opatření podle školského zákona určená pro žáky se zdravotním postižením.¹⁶

---

⁹ § 16 odst. 1 školského zákona.

¹⁰ § 16 odst. 6 školského zákona.

¹¹ § 1, § 6 a § 7 vyhlášky č. 73/2005 Sb., o vzdělávání dětí, žáků a studentů se speciálními vzdělávacími potřebami a dětí, žáků a studentů mimořádně nadaných.

¹² § 16 odst. 5 a § 116 školského zákona.

¹³ § 3 odst. 2 zákona č. 198/2009 Sb., o rovném zacházení a o právních prostředcích ochrany před diskriminací a o změně některých zákonů (antidiskriminační zákon).

¹⁴ Dopis veřejného ochránce práv ze dne 3. 6. 2020, sp. zn. 5493/2019/VOP, dostupný v češtině z: <https://eso.ochrance.cz/Nalezene/Edit/8122>; rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 13. 1. 2022, sp. zn. 25 Cdo 244/2020, dostupný v češtině z: https://nsoud.cz/Judikatura/judikatura_ns.nsf/WebSearch/EAADF0F91CE3B947C12588290015FE_D9?openDocument&Highlight=0.

¹⁵ Dle kritérií uvedených v § 3 odst. 3 antidiskriminačního zákona.

¹⁶ Dopis veřejného ochránce práv sp. zn. 5493/2019/VOP, op. cit.; dopis veřejného ochránce práv sp. zn. 7462/2020/VOP, op. cit.

Systém podpůrných opatření ve vzdělávání v praxi

9. Jak jsem již naznačil, v praxi vykazoval popsany systém podpory žáků s postižením nedostatky. Mnohé školy se setkávaly s potížemi, protože na řádné poskytování podpůrných opatření nebyly dostatečně materiálně, finančně či odborně připraveny.¹⁷ Kritizována byla také nejednotnost přiznávání podpůrných opatření v jednotlivých krajích, způsobená absencí standardizovaných postupů a metodického vedení.¹⁸ O nedokonalém fungování systému svědčí i významné množství podnětů, s nimiž se lidé obraceli na ochránce.¹⁹ Níže se proto věnuji konkrétním problémům, s nimiž jsme se při své činnosti setkávali a které zároveň mohou být pro Soud relevantní.

Financování asistentů pedagoga

10. Jedním z nejčastějších problémů před rokem 2016 bylo financování asistentů pedagoga. Funkci asistenta pedagoga mohl ředitel školy pro žáky s postižením zřídit na základě vyjádření školského poradenského zařízení a se souhlasem krajského úřadu.²⁰ Na toto podpůrné opatření však žák neměl právní nárok.²¹

11. Asistenti pedagoga byli financováni z několika zdrojů. Finanční prostředky školy zejména poskytovaly krajské úřady v rámci tzv. příplatku k normativu na žáka, či případně z rezerv vyčleněných k tomuto účelu.²² Stávalo se však, že krajský úřad udělil souhlas se zřízením funkce asistenta pedagoga, ale k úhradě jeho

---

¹⁷ V šetření České školní inspekce z roku 2012/2013 například 69,5 % ředitelů základních škol uvedlo, že existují překážky pro realizaci inkluze ve školách. Viz tematickou zprávu České školní inspekce „Podpora inkluzivního vzdělávání v základních a středních školách ve školním roce 2012/2013“, s. 14, dostupná v češtině z: https://www.csicr.cz/Csicr/media/Prilohy/PDF_el._publikace/Tematick%C3%A9_zpr%C3%A1vy/2014_TZ_inkluzivni_vzdelavani_2012_2013.pdf

¹⁸ Ve vztahu k asistentům pedagoga viz studii „Asistent pedagoga – analýza personálních, legislativních, statistických a procedurálních aspektů“, Univerzita Palackého v Olomouci, 2013, s. 57-58 (viz přílohu).

¹⁹ Mezi lety 2009-2020 ochránce posuzoval více než 150 podnětů souvisejících se vzděláváním žáků se speciálními vzdělávacími potřebami. To představuje téměř 13 % z celkového počtu podnětů, které ochránce v oblasti školství obdržel. Nejvíce – až dvě třetiny – podnětů se týkalo základních škol.

²⁰ § 16 odst. 9 a 10 školského zákona.

²¹ Rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 31. 10. 2013, č. j. 8 As 4/2013-52, dostupný v češtině z: <https://vyhledavac.nssoud.cz/DokumentOriginal/Html/629749>

²² V souladu s § 160 odst. 1 písm. c) a d) a § 161 odst. 2 a 6 školského zákona a s vyhláškou č. 492/2005 Sb., o krajských normativních.

služeb neposkytl řediteli školy dostatek peněz. Přestože měly krajské úřady při vytváření rezerv a přidělování prostředků jistou míru uvážení, opakovaně uváděly, že finance, které mohou být uvolněny na asistenty pedagoga, jsou vzhledem k počtu žádostí nedostatečné. Školy tedy musely zbytek výdajů hradit z dalších zdrojů, typicky z vlastních příjmů nebo z prostředků zřizovatele.²³ Docházelo nicméně i k tomu, že se na financování asistenta pedagoga spolupodíleli rodiče žáka, nebo se dokonce kvůli nedostatku financí funkce asistenta pedagoga ujal přímo jeden z rodičů.

12. Pro ilustraci popíšu 5 případů, kterými se po posouzení věci ochráncem zabývaly také soudy. Všechny tyto případy jsou si nápadně podobné. Obraceli se v nich na nás rodiče žáků s postižením, kterým školské poradenské zařízení doporučilo podporu asistenta pedagoga po celou dobu výuky. Krajský úřad udělil souhlas se zřízením funkce asistenta pedagoga, ale finance poskytl pouze na část asistentova úvazku. Ředitel školy tedy stál před problémem, jak asistenta pedagoga zaplatit. Ve čtyřech z těchto případů nakonec zbývající část úvazku asistenta pedagoga platili rodiče žáků (jednou společně s příspěvkem od města),²⁴ a v jednom začala funkci asistenta pedagoga vykonávat matka žáka.²⁵

13. Na základě těchto případů jsme dospěli k závěru, že nezajištění bezplatných podpůrných opatření, včetně asistenta pedagoga, žákovi s postižením může představovat nepřímou diskriminaci v podobě nepřijetí přiměřených opatření. Zároveň jsme v našich zprávách výslovně upozorňovali na nesystémovost a nejednotnost tehdejšího financování asistentů pedagoga, které vedlo k neúměrnému zatížení škol a ohrožovalo řádné vzdělávání dětí se speciálními vzdělávacími potřebami. Přesto se žádnému ze stěžovatelů nepodařilo uspět u soudu.

14. V prvním případě, v němž rodiče žáka s autismem zčásti platili služby asistenta pedagoga, se stěžovatel nejdříve pokusil bránit proti postupu krajského úřadu správní žalobou. Neuspěl, protože podle správních soudů souhlas krajského úřadu se zřízením funkce asistenta pedagoga nebyl správním rozhodnutím a

---

²³ § 160 odst. 6 školského zákona.

²⁴ Zpráva veřejného ochránce práv ze dne 21. 8. 2013, sp. zn. 189/2012/DIS, dostupná v češtině z: <https://eso.ochrance.cz/Nalezene/Edit/2152>; zpráva veřejného ochránce práv ze dne 21. 3. 2014, sp. zn. 7097/2012/VOP, dostupná v češtině z: <https://eso.ochrance.cz/Nalezene/Edit/4270>; dopis veřejného ochránce práv ze dne 22. 5. 2017, sp. zn. 7075/2015/VOP, dostupný v češtině z: <https://eso.ochrance.cz/Nalezene/Edit/6460>; zpráva veřejného ochránce práv ze dne 15. 9. 2015, sp. zn. 3343/2014/VOP, dostupná v češtině z: <https://eso.ochrance.cz/Nalezene/Edit/4606>

²⁵ Zpráva veřejného ochránce práv ze dne 17. 8. 2017, sp. zn. 5105/2015/VOP, dostupná v češtině z: <https://eso.ochrance.cz/Nalezene/Edit/5554>

nezasahoval do veřejných subjektivních práv žáka.²⁶ Ústavní soud neshledal porušení práva na vzdělání a rozhodnutí potvrdil.²⁷ Stěžovatel dále žaloval stát (Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy) antidiskriminační žalobou, avšak opět bez úspěchu. Soud žalobu zamítl, protože zásah podle něj nebylo možné přičítat státu. Naopak přijetí přiměřených opatření bylo v kompetenci ředitele školy a souhlas krajského úřadu neznamenal, že škola na zřízení místa asistenta pedagoga automaticky obdrží finance ze státního rozpočtu.²⁸ Proti tomuto rozsudku se stěžovatel již neodvolal.

15. V druhém obdobném případě, týkajícím se žákyně s autismem a vývojovou dysfázií, podala stěžovatelka antidiskriminační žalobu proti městu, kraji a státu (Ministerstvu školství, mládeže a tělovýchovy). Prvoinstanční soud žalobu zamítl.²⁹ Druhostupňový soud částečně vyhověl odvolání a uložil státu uhradit stěžovatelce částku, kterou rodiče dopláceli na asistenta pedagoga.³⁰ Nejvyšší soud však toto rozhodnutí na základě dovolání zrušil s tím, že stát stěžovatelku nediskriminoval a finance na asistenta pedagoga přesahující prostředky poskytnuté ze státního rozpočtu má hradit škola z dalších zdrojů.³¹ Jelikož ani stěžovatelčina ústavní stížnost nebyla úspěšná,³² odvolání bylo následně v souladu s právním názorem Nejvyššího soudu zamítnuto. Navazující řízení o dalším dovolání dosud probíhá.

16. Ve třetím obdobném případě, tentokrát žáka s lehkým mentálním postižením a autismem, se stěžovatel bránil antidiskriminační žalobou proti škole. Soud žalobu zamítl, neboť podle něj matka žáka platila pouze služby osobní asistentky, nikoli služby asistentky pedagoga, kterou vykonávala stejná osoba.

---

²⁶ Usnesení Krajského soudu v Ostravě ze dne 3. 1. 2013, č. j. 22 A 154/2012-20 (viz přílohu); rozsudek Nejvyššího správního soudu č. j. 8 As 4/2013-52, op. cit.

²⁷ Usnesení Ústavního soudu ze dne 18. 3. 2014, sp. zn. II. ÚS 365/14, dostupné v češtině z: https://nalus.usoud.cz:443/Search/GetText.aspx?sz=2-365-14_1

²⁸ Rozsudek Obvodního soudu pro Prahu 1 ze dne 13. 7. 2016, č. j. 26 C 121/2014-105 (viz přílohu).

²⁹ Rozsudek Obvodního soudu pro Prahu 5 ze dne 18. 9. 2017, č. j. 21 C 69/2015-228 (viz přílohu).

³⁰ Rozsudek Městského soudu v Praze ze dne 15. 3. 2018, č. j. 29 Co 466/2017-265 (viz přílohu).

³¹ Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 14. 10. 2020, sp. zn. 25 Cdo 3821/2018, dostupný v češtině z: [https://nsoud.cz/Judikatura/judikatura_ns.nsf/WebSearch/DEEEA92E65E54769C1258658001DD5E3?openDocument&Highlight=0,](https://nsoud.cz/Judikatura/judikatura_ns.nsf/WebSearch/DEEEA92E65E54769C1258658001DD5E3?openDocument&Highlight=0)

³² Usnesení Ústavního soudu ze dne 14. 12. 2021, sp. zn. I. ÚS 99/21, dostupné v češtině z: https://nalus.usoud.cz:443/Search/GetText.aspx?sz=1-99-21_1

Navíc matka peníze dávala přímo této asistentce, nikoli škole.³³ Odvolání ani dovolání nebylo úspěšné³⁴ a v současnosti probíhá řízení o ústavní stížnosti.

17. Ve čtvrtém případě, v němž na asistenta pedagoga pro žáka se speciálními vzdělávacími potřebami přispívala jeho matka a město, soud antidiskriminační žalobu proti státu rovněž zamítl.³⁵ Za zajištění financování asistenta pedagoga byla podle soudu odpovědná škola, nikoli stát. Stěžovatel se neodvolal.

18. V posledním případě šlo o žáka s postižením, jehož matka se rozhodla vykonávat funkci asistentky pedagoga sama. První zamítavý rozsudek v řízení o antidiskriminační žalobě proti škole odvolací soud zrušil.³⁶ Nicméně prvostupňový soud poté žalobu znovu zamítnul s tím, že škola vyčerpala všechny své objektivní možnosti pro dofinancování funkce asistenta pedagoga.³⁷ Stěžovatel se již znovu neodvolal.

19. Z uvedených případů je zřejmé, že financování asistenta pedagoga představovalo před rokem 2016 rozšířený a palčivý problém. Navíc jej, i kvůli často formalistickému rozhodování soudů, bylo těžké řešit. Dlouho ani nebylo jasné, kdo za tyto situace nese odpovědnost. Nakonec se judikatura ustálila na názoru, že nedostatky při financování asistenta pedagoga nelze přičítat státu, ale jejich řešení spadá do kompetence ředitele školy.

20. Přenášet toto břemeno na školu se může zdát poněkud přísné. Ve výsledku byli ředitelé škol nuceni shánět finance z externích zdrojů nebo je hledat ve vlastním rozpočtu (třeba i na úkor nenárokových odměn učitelů). Není tedy těžké si představit, že za těchto podmínek některé školy měly tendenci hledat způsoby, jak se svému úkolu vzdělávat žáky se speciálními vzdělávacími potřebami zčásti nebo úplně vyhnout.

21. Nutno dodat, že problému s financováním asistentů pedagoga si musel být vědom také stát. K tomuto tématu se totiž v dané době (vedle soudů rozhodujících

---

³³ Rozsudek Okresního soudu v Kolíně ze dne 26. 6. 2018, č. j. 12 C 447/2015-102 (viz přílohu).

³⁴ Rozsudek Krajského soudu v Praze ze dne 12. 6. 2019, č. j. 21 Co 329/2018-305 (viz přílohu); rozsudek Nejvyššího soudu sp. zn. 25 Cdo 244/2020, op. cit.

³⁵ Rozsudek Obvodního soudu pro Prahu 1 ze dne 29. 1. 2018, č. j. 26 C 25/2016-97 (viz přílohu).

³⁶ Rozsudek Okresního soudu v Jablonci nad Nisou ze dne 18. 9. 2019, sp. zn. 12 C 224/2018; rozsudek Krajského soudu v Ústí nad Labem ze dne 4. 2. 2021, č. j. 35 Co 295/2019-117.

³⁷ Rozsudek Okresního soudu v Jablonci nad Nisou ze dne 16. 9. 2021, sp. zn. 12 C 224/2018 (viz přílohu).

o individuálních kauzách) vyjadřoval také Komisař Rady Evropy pro lidská práva³⁸ a Česká školní inspekce.³⁹

Asistenti pedagoga v družině

22. Specifickým problémem souvisejícím s asistenty pedagoga bylo jejich přidělování do školní družiny, tj. školského zařízení pro zájmové vzdělávání, kde žáci mohou trávit čas po vyučování. Objevoval se názor, že asistenti pedagoga v družině působit nemohou, přičemž jednotlivé kraje v tomto ohledu postupovaly různě. Touto problematikou jsme se proto zabývali v šetření z vlastní iniciativy⁴⁰ a dospěli jsme k závěru, že funkci asistenta pedagoga bylo možné zřídit i v družině. Nebyl k tomu však třeba souhlas krajského úřadu, z jehož prostředků ani nešlo asistenta pedagoga financovat, a tudíž ředitelé škol museli využít jiných finančních zdrojů.

23. Zůstává otázkou, nakolik se možnost podpory asistenta pedagoga v družině reálně využívala. Jak ukazují výše zmíněné případy, často se nedařilo najít finance na asistenta pedagoga ani pro celou dobu výuky. O to těžší tak pravděpodobně bylo zajistit asistenta pedagoga s takovým úvazkem, aby pokryl i dobu strávenou v družině.

Individuální vzdělávací plán

24. Dalším typem podpůrného opatření, ohledně něhož se lidé na ochránce obraceli, je individuální vzdělávací plán, jakožto závazný dokument pro zajištění speciálních vzdělávacích potřeb žáka. Za zpracování individuálního vzdělávacího plánu ve spolupráci se školským poradenským zařízením a zákonným zástupcem žáka odpovídal ředitel školy.⁴¹ Individuální vzdělávací plán měl být vypracován zpravidla před nástupem žáka do školy, nejpozději však 1 měsíc po nástupu žáka

---

³⁸ Zpráva Komisaře Rady Evropy pro lidská práva ze dne 21. 2. 2013 navazující na návštěvu České republiky z 12. - 15. 11. 2012, CommDH(2013)1, s. 22-23 (viz přílohu).

³⁹ Viz např. tematická zpráva České školní inspekce „Podpora inkluzivního vzdělávání v základních a středních školách ve školním roce 2012/2013“, op. cit., s. 8-9; výroční zpráva České školní inspekce za rok 2014/2015, s. 46-47, dostupná v češtině z: https://www.csicr.cz/Csicr/media/Prilohy/PDF_el_publicace/V%3%bdro%4%8dn%c3%adzpr%c3%a1vy/Vyrocn%C3%ADzprava_CSI_2014_2015.pdf

⁴⁰ Zpráva veřejného ochránce práv ze dne 7. 6. 2016, sp. zn. 301/2015/VOP, dostupná v češtině z: <https://eso.ochrance.cz/Nalezene/Edit/4138>

⁴¹ § 6 odst. 6 vyhlášky č. 73/2005 Sb.

do školy nebo po zjištění speciálních vzdělávacích potřeb žáka. Doplňován a upravován mohl být v průběhu celého školního roku dle potřeby.⁴²

25. V souvislosti s individuálním vzdělávacím plánem jsme diskriminaci v podobě nepřijetí přiměřeného opatření shledali v případě, kdy škola odmítla provést úpravu plánu podle doporučení školského poradenského zařízení.⁴³ V jiném případě jsme dospěli k závěru, že škola by se mohla diskriminace dopustit, i pokud by individuální vzdělávací plán realizovala pozdě. Škola by totiž neměla jen pasivně vyčkávat, až jí bude potřeba přijetí podpůrných opatření prokázána školským poradenským zařízením, ale měla by sama činit aktivní kroky směrem k vypracování individuálního vzdělávacího plánu.⁴⁴

Závěr

26. Shrnuji tedy, že systém podpůrných opatření ve vzdělávání byl v praxi poměrně nepřehledný a ne vždy fungoval dobře.⁴⁵ Tehdejší prostředí tak bylo náročné jak pro školy, tak zejména pro žáky s postižením a jejich rodiče. Tito rodiče mohli cítit tlak na to, aby v případě potíží finančně přispívali nebo se osobně podíleli na vzdělávání svých dětí či aby změnili školu (často přestupem do speciální školy namísto školy v hlavním vzdělávacím proudu). Situace se jim navíc mohla zdát právně bezvýhodná, neboť bylo téměř nemožné domoci se nápravy v přiměřeném čase a žalovat školu by si někteří rodiče kvůli obavám ze zhoršení vztahů ani netroufli. Nijak nerozporuji, že jistě někdy docházelo i k chybám ze strany rodičů, například v podobě pozdního sdělení diagnózy dítěte či konfliktního jednání vůči škole. Domnívám se však, že se znalostí popsaného kontextu lze tomuto chování lépe porozumět.

27. Na závěr bych rád poukázal na to, že v roce 2016 se systém výrazně změnil díky tzv. inkluzivní novele školského zákona.⁴⁶ Ta zavedla nároková podpůrná opatření financovaná státem a nově nastavila, v jakých situacích je žákům poskytovat. Soudě podle množství podnětů, které v této oblasti stále přicházejí,

---

⁴² § 6 odst. 5 vyhlášky č. 73/2005 Sb.

⁴³ Dopis veřejného ochránce práv sp. zn. 7075/2015/VOP, op. cit.

⁴⁴ Zpráva veřejného ochránce práv ze dne 24. 8. 2017, sp. zn. 2774/2016/VOP.

⁴⁵ Z pohledu čl. 24 Úmluvy OSN o právech osob se zdravotním postižením konkrétně nesplňoval podmínku přizpůsobitelnosti. Srov. Obecný komentář č. 4 o právu na inkluzivní vzdělání ze dne 25. 11. 2016, CRPD/C/GC/4, body 26-38.

⁴⁶ Zákon č. 82/2015 Sb., kterým se mění zákon č. 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (školský zákon), ve znění pozdějších předpisů, a některé další zákony.

není ani současná právní úprava a její aplikace vždy dokonalá.⁴⁷ Měla by však zamezit tomu, aby dnes docházelo k obdobným situacím, jaké jsem popsal výše.

Doufám, že mé vyjádření vhodně doplňuje podání stran a bude pro Soud nápomocné.

S pozdravem

JUDr. Stanislav Křeček
veřejný ochránce práv

Přílohy

Usnesení Krajského soudu v Ostravě ze dne 3. 1. 2013, č. j. 22 A 154/2012-20
Rozsudek Obvodního soudu pro Prahu 1 ze dne 13. 7. 2016, č. j. 26 C 121/2014-105

Rozsudek Obvodního soudu pro Prahu 5 ze dne 18. 9. 2017, č. j. 21 C 69/2015-228

Rozsudek Městského soudu v Praze ze dne 15. 3. 2018, č. j. 29 Co 466/2017-265

Rozsudek Okresního soudu v Kolíně ze dne 26. 6. 2018, č. j. 12 C 447/2015-102

Rozsudek Krajského soudu v Praze ze dne 12. 6. 2019, č. j. 21 Co 329/2018-305

Rozsudek Obvodního soudu pro Prahu 1 ze dne 29. 1. 2018, č. j. 26 C 25/2016-97

Rozsudek Okresního soudu v Jablonci nad Nisou ze dne 16. 9. 2021, sp. zn. 12 C 224/2018

Studie „Asistent pedagoga – analýza personálních, legislativních, statistických a procedurálních aspektů“, Univerzita Palackého v Olomouci, 2013

Zpráva Komisaře Rady Evropy pro lidská práva ze dne 21. 2. 2013 navazující na návštěvu České republiky z 12. - 15. 11. 2012, CommDH(2013)1

---

⁴⁷ Srov. např. analýzu „Zkušenosti rodičů dětí se speciálními vzdělávacími potřebami“, PAQ Research, 2022, dostupná v češtině z: <http://spoluskola.cz/uploads/analyza.pdf>